

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

20. évfolyam - 2. szám

2012. április hó

A TARTALOMBÓL

„Történeti településeink örökségvédelmének szemléletfejlődése az ICOMOS dokumentumai alapján”

Előadás az *Európai Parlamentek öröksége* MÉSZ konferencián - Budapest

Műemléki Világnap 2012-ben

Meghívó az ICOMOS XXII. Tisztújító közgyűlésére
Gödöllő – 2012. május 18.

ICOMOS-díjak és
Műemlékvédelmi Citrom-díjak 2012

Köztérmeújítási Nívódíjak 2012

Emlékezzünk rá, hogy...
Rejtett évfordulóink

2012. március 2-án, pénteken a Parlamentben került sor a Magyar Építőművészek Szövetsége rendezésében az "Európai Parlamentek öröksége" című konferenciára.

A rendezvény keretében hangzott el

**„Történeti településeink
örökségvédelmének
szemléletfejlődése az
ICOMOS dokumentumai alapján”**

címmel Nagy Gergely előadása:

Tisztelt Elnök úr, Kollegák, Hölgyeim és Uraim!

Nem hiszem, hogy a kulturális örökségvédelem történeti településeinkkel kapcsolatos szemléletváltozásáról szólva sok újdonsággal tudnék szolgálni sokak számára, hiszen minden felelősen gondolkodó ember védi saját kultúrájának kiterjesztett gyökereit, a maga valóságában igyekszik megmutatni, értékelni és azt mások számára is érthetővé tenni. Akkor mégis miért nem működik a rendszer?

Ugyanis:

- erőszakos be- és átépítésekkel szétromboljuk a történeti városrendet,
- nem tudjuk hitelesen láttatni múltunkat, ha azt átírjuk, és törekvéseink is félresiklanak, ha a hitelesség igénye nélkül értelmezzük újra értékeinket,
- helyrehozhatatlan károk keletkeznek, ha műemlékeink elszakadnak környezetüktől, elvesztik összefüggéseiket,
- ha műemlékeink kitűzővé válnak a pillanatnyi divatot követő ruhánkon, akkor elvesztették kapcsolatukat a gyökerekkel és a társadalommal.

Egyre többet hallani, hogy az építészet, a városépítészet és a műemlékvédelem három különálló szakterület. Valóban van a három szakterületnek más-más irányba mutató irányítottsága, de mindhárom alapja az építészet kellene, hogy legyen. Ugyanaz a generál építész szemlélet és véna szükséges, amihez más-más szakterületek is meghatározó módon kell, hogy csatlakozzanak. Ezen túl azonban ma mindenre a jogi szabályozás ül rá. Az egész világot jogilag szeretnénk leírni akkor is, amikor működését sem ismerhetjük. Ez történik műemlékeinkkel is. Az a műemlék, amit a rendelet azzá nyilvánít. Pedig a sokak által kritizált, de annál kevesebbek által ismert Velencei Karta erről így nyilatkozik:

„A műemlék fogalmán olyan önálló építészeti alkotásokat és városi vagy falusi együtteseket értünk, amelyek valamely sajátos kultúrának, jelentős fejlődésnek vagy történelmi eseménynek a tanúi. A műemlék fogalma nemcsak a nagy alkotásokra terjed ki, hanem azokra a szerény művekre is, amelyek az idők folyamán kulturális jelentőségre tettek szert.” Tehát hozzáállás és felelősségtudat, és nem jogszabály kérdése, hogy épített örökségünk által ránk kirótt társadalmi kötelességünknek hogyan felelünk meg.

Az UIA 1964-es közgyűlése fogadta el ezt a nemzetközi kartát a műemlékek és műemléki együttesek szakszerű konzerválására és restaurálásra. Ennek hatására alakult meg UNESCO kezdeményezésre a következő évben Varsóban az ICOMOS, magyarul a Műemlékek és Műemléki Helyszínek Nemzetközi Tanácsa. Jelenleg a világ 130 tagországában van jelen, az UNESCO Világörökség Bizottságának állandó műemlékvédelmi szakértő testülete.

Magyarországon nehezen alakulhatott meg a Nemzeti Bizottság, mert az 1960-as években minden gyanús nyugati kezdeményezéstől elhatárolódtunk. Műemlékvédelmünk olyan egyéniségei, mint pl. Dercsényi Dezső, Horler Miklós, Entz Géza elérték, hogy külön minisztériumi engedéllyel, magánemberként valutakeretükből (többek által szerencsére ez már nem is ismert fogalom) csatlakozzanak a szervezethez. Olyan nemzetközileg is elismert szaktekintélyek voltak, akik Magyarországra tudták hozni az 1972-es III. közgyűlést, aminek sikere megteremtette a lehetőséget arra, hogy a szervezett állami műemlékvédelem keretein belül működjön elismerten a szervezet. Később a társadalom átalakulásával egyre inkább eredeti felállásának megfelelően azóta itthon is független civil szakmai szervezetté vált.

Az ICOMOS egyik fő feladata, hogy megalkossa és megismertesse a nemzetközi műemlék-helyreállítási elveket, a tagországokban pedig lehetővé váljon azok megismerése és követése. 2002-ben adtuk ki a Karták Könyvét a műemlékvédelem nemzetközi alapidokumentumainak közzétételére, aminek 2. kiadása 2011-ben jelent meg Fejérdy Tamás szerkesztésében. Kézikönyv. Száraz, de hasznos dokumentum kötet, ami nemcsak a műemlékvédelem egyetemesen elfogadott és elvárt szellemiség tartalmazza, hanem módot ad arra, hogy megmutassa módszertanának fejlődését, vagyis gondolatosságának vezérelveit is.

A világ újabb és újabb kihívásai – társadalmi átrendeződések, technológiaváltások, klímaváltozás, értékrend váltás, stb. szintén alakítják szemléletünket az értékvédelem fenntarthatósága érdekében. A veszélyeztetett értékek köre kiszélesedett, a műemlékvédelemnek bővülő feladatai miatt túl kellett lépnie megszokott határain. Itthon is elkerülhetetlen az ebből származó feladatok mielőbbi rögzítése, és a műemlékvédelem és az építészet érdekében az egységes szakmai követelmények mielőbbi meghatározása.

Az e téma által felváltott „Budapest jövője” című előadás felől közelítve is célszerű a történeti helyszínek védelmével kapcsolatos szemléletalakulás fejlődéstörténetének vázlatos áttekintése, ugyanis különösen érzékeny helyszín Budapest. Kiváló terep befektetőknek, látványos program megvalósítására. Világörökségi helyszín, mégsem ismerjük pontosan értékeit, értékleltára nem létezik. Jogilag leszabályozott műemléki jelentőségű területénél lényegesen nagyobb összefüggésben kellene értékeit meghatározni. A világon egyedülálló historikus szecessziós város városszerkezetének, értékes épületállományának megőrzése műemlékvédelmi szempontból egyedülálló feladat, de kultúramegőrző arányos városfejlesztés, léptéktartó színvonalas mai építészet képviselője nélkül ez megoldhatatlan.

A Velencei Karta már 1964-ben felhívta a figyelmet arra, hogy *„A műemlékek védelme kiterjed az arányainak megfelelő környezet védelmére is. Ha a hagyományos környezet megmarad, azt meg kell őrizni. Minden olyan új építkezést, bontást vagy átalakítást kerülni kell, ami megváltoztathatja a környezet tömegeinek és színeinek viszonyát.”* A maradisággal vádolt és a fejlődés gátjának tekintett dokumentumban ez a megfogalmazás egyáltalán nem az új építés ellen szól, hanem az értékalapú értékelemző fejlesztés illedelmes arányait szabályozza, városi léptékben is az adott kor rangos építészeti megjelenését támogatja.

1967-ben Spanyolországban a Történeti, illetve művészeti szempontból értékes városrészek megóvásáról és helyreállításáról adott ki dokumentumot az ICOMOS. 1969-ben Grazban pedig a közlekedésfejlesztés és a történeti jelentőségű városközpontok védelmének összehangolásának fontosságáról született javaslat.

1972-ben az ICOMOS III. közgyűlése Budapesten a „Kortárs építészet történeti környezetben” címmel fogadott el irányelveket:

„A mai építészet használja fel a mai anyagokat és technológiákat, így szerencsésen illeszkedhet a régi keretek közé anélkül, hogy sértené azok szerkezeti, illetve esztétikai értékét, többek között vegye figyelembe a tömegek, a méretek, az arányok és a megfelelő szép aspektus szempontjait.” (Nálunk sokszor ez pont fordítva van). A történeti értékű épületek és együttesek hitelességét alapkövetelménynek kell tekinteni. El kell kerülni mindenféle hamisítást, ami csak lerontaná a művészi és történeti értéküket.”

Történeti városok rehabilitációjának elveiről 1975-ben Bruges-ben folyt tanácskozás.

„A történeti város védelme csakis a területrendezés és az urbanisztika keretei között mehet végbe.” Felhívták a figyelmet a regionális kapcsolatok fontosságára, a népesség elvándorlására, a történeti városok gazdaságára, a rossz anyagi körülmények között ott élők jogaira. Ezt Amszterdamban egészítették ki azzal, hogy *„ A kormányok tudomására kellene juttatni annak szükségességét, hogy egyrészt erősítsék erőfeszítéseiket a hazai és falusi környezet pozitív sajátosságainak megtartására, másrészt ruházzák fel a tervező hatóságokat azzal a hatalommal, hogy megvédhessék történeti városukat az iparosodás és a túlzott terjeszkedés nyomásától”*. Felhívták a figyelmet arra, hogy *„törekedni kell minden új fejlesztésben a város meglévő arányainak figyelembe vételére, jellegének, főbb épületeinek és a tájba illeszkedésnek tiszteletben tartására...”* (Ezzel kapcsolatban gondolkozzunk el Szerencs történetén.)

1977-ben az UIA Machu Picchu Kartája ma is figyelemre méltó gondolatokat fogalmaz meg a településtervezés szemléletéről: *„Szükséges, hogy megóvjuk és fenntartsuk örökölt történelmi emlékeinket, s hogy megvédjük kulturális örökségünket is. Mindezt abból a célból is meg kell tennünk, hogy erősítsük a település és nemzeti jellegzetességeket, mindazt, aminek a kultúra egészében autentikus jelentősége van.”*

A történeti városok védelmének módszertanát a Washingtoni Karta írta le 1987-ben. A történeti városok védelme ekkor vált megfogalmazottan a mindenkori gazdasági, társadalmi fejlesztés szerves részévé. A történeti városok védelmi tervét multidiszciplináris vizsgálatok előzzék meg, a védelmi terv feleljen meg az adottságok régészeti, történeti, építészeti, műszaki, szociológiai és gazdasági elemzésének, *„ ... fejeződjék ki a jogi, adminisztratív és pénzügyi elképzelésekben.”* *„Mindennemű új rendeltetés legyen összhangban a történeti város jellegzetességeivel, de a város feleljen meg a mai élet igényeinek is. ...”*

1991-ben volt a Világörökség városok nemzetközi szimpóziuma (Québec-i Nyilatkozat), *“... a hírnévnek következtében ránehezedik a (helyszínekre) turizmus és az ingatlanspekuláció.”* Ezért *„elengedhetetlen a kulturális örökséggel kapcsolatos teendők integrálása az irányítási és területfejlesztési politika egészébe, egyeztetés szükséges a feladatok új elosztására, a tájékoztatás és a nevelés segítségével a lakosságot fokozottabb közreműködésre kell készíteni.”* A közös cél érdekében ekkor hozták létre a világörökség városok hálózatát.

1994-ben a hitelességről elfogadott narai dokumentum a kulturális sokszínűség és az örökség sokszínűségére is felhívja a figyelmet. *„Meg kell adni a tiszteletet más kultúráknak és más életmódoknak.”* *„Minden kultúra és minden társadalom sajátos formákban és eszközökben fejeződik ki: tárgyasultakban és szellemiekben. Ezek alkotják az örökséget, és ezt kell tiszteletben tartani.”* Az UNESCO alapelveinek megfelelően hangsúlyozza, hogy *„A kulturális örökségért való felelősség és törődés főként azé a kulturális közösségé, amely létrehozta azt, de azé is, amelyre az rá van bízva.”* Az értékvédelem alapja a nyilvántartás, arról 1996-ban fogadták el az alapelveket.

A várostervezők Európai Tanácsa (ECTP) 1998-ban adta ki új Athéni Karta néven nyilatkozatát. Leszögezi: *„sok helyen a városszerkezetet nemegyszer értékes műemlékállományával együtt elpusztították az átgondolatlan újratervezéssel, az utcák átépítésével, és az ingatlanok ellenőrizetlen kezelésével. Közös erőfeszítés szükséges ahhoz, hogy megőrizzük a történelmi örökséget. ... Ez az eljárás és a hozzá kapcsolódó területstratégia elengedhetetlen a város jövőbeli jóléte, sajátosságai megtartása szempontjából.”* *„Egy város vagy egy régió jellegzetességeit, egyediségeit építési hagyományai adják, ezeket a várostervezésnek kellene megerősítenie, illetve továbbfejlesztenie. Az építészetnek és az épülettervezésnek az egész várost és környezetét is szem előtt kellene tartania.”* Megfelelő társadalmi kommunikáció nélkül talajtalanná válnak a megújulási programok.

Többek között a globalizáció veszélyes következményeinek hatására is született 1999-ben a Kulturális turizmus nemzetközi kartája a műemléki helyszínek idegenforgalmának kezelésére. A hat megfogalmazott alapelv között az ötödiket érdemes külön kiemelni, miszerint *„Az idegenforgalmi és műemlékvédelmi tevékenységeknek a befogadó közösség hasznát kell szolgálniuk.”* Ez a megismeréstől, a bevételig, az oktatástól a képzésig mindent felölel.

2000-ben a Krakkói Karta az épített környezet védelmének és restaurálásának az alapelveit határozta meg, felerősítve a társadalmi kapcsolatok, együttműködés fontosságát. *„A műemlék egészének vagy jelentős részének 'az épület eredeti stílusában' történő rekonstrukcióját el kell kerülni. A fontos építészeti jelentőséggel bíró egészen kis részek rekonstrukciója kivételesen elfogadható, de csak akkor, ha a rekonstrukció vitathatatlanul pontos dokumentációk alapján készül. Ha az épület megfelelő használhatósága megkívánja, nagyobb térbeli és funkcionális egységek helyreállítása a kortárs építészeti eszközeivel elfogadható.”* (Erről nem véve tudomást felépítettük Nyírbátort, most épül Diósgyőr... stb.) Nem ismerve azt, hogy a Rigai Karta is rögzítette 2000-ben, hogy *„A kulturális örökségi elem utánszámú történő megvalósítása általában a múlt téves interpretációját eredményezi, és ezért minden építészeti alkotásnak a saját korát kell megjelenítenie, annak elfogadásával, hogy az illeszkedő új épületek jól fenn tudják tartani a környezeti kontextust.”*

2005-ben Bécsre figyelt a műemlékes világ, amikor veszélyeztetettségi listára került Bécs világörökségi címet elnyert belvárosa. A védett területen kívüli erőszakos toronyházak látványa megváltoztatta volna a magterület látványát. A nemzetközi tiltakozás hatására összehívott konferencián született a Bécsi memorandum a világörökség és kortárs építészeti – a történeti városkép kezelésére. *„...az értékek megóvása minden védelmi és fenntartási stratégia alapjául kell, hogy szolgáljon.”* *„A városkép mai és egykori társadalmának önkifejezésébe és fejlődésébe van beágyazódva és mindig lokális jellegű. Karaktert hordozó elemekből áll, amik kiterjednek a térhasználatra, a környezetmintákra, a vizuális kapcsolatokra, a topográfiára, a talajra, és a növényzetre, valamint a műszaki infrastruktúra minden elemére, beleértve az apró tárgyakat és szerkezeti részleteket”.* Az adott összefüggésben kortárs építészeti számítás minden jelentős tervezett, vagy megvalósuló beavatkozás. *„A várostervezés, a kortárs építészeti és a történeti városkép védelme egyaránt tartsa távol magát az áltörténelmieskedő tervezés minden formájától, tekintve, hogy azok szemben állnak mind a történeti, mind a kortárs jelleggel.”* Ugyanis egyértelmű, hogy egyedi, a társadalom számára is értékálló építészeti csak ott jöhet létre, ahol a fejlesztés a kialakult rend, hagyomány törvényszerűségeit követi. És tegyük hozzá, hogy ott is, ahol pontosan az új rend teszi lehetővé a meglévő, de nem értelmezhető értékek felismerését.

„A történeti városképek kezelési tervének kialakítása és alkalmazása szakemberek interdiszciplináris csapatának részvételét igényli, éppúgy, mint az érintett közösséggel folytatott konzultáció figyelembe vételét.” *„A városfejlesztés gazdasági szempontjait a távlati örökségvédelem céljához kell kötni.”* Itt vezették be a történeti városi táj fogalmát, a kapcsolódó feladatok meghatározása számos nemzetközi fórumon egyre fontosabb központi téma.

Az örökségi épületek, helyszínek és területek kontextusának megőrzéséről Xian-ban született nyilatkozat (2005)

„Az örökségi elemek, helyszínek és területek védelmét, megőrzését és kezelését szolgáló jogalkotásnak, szabályozásnak és irányelveknek biztosítaniuk kell olyan védőzóna létrehozását körülöttük, amely figyelembe veszi és megőrzi a hozzájuk tartozó komplex környezeti beágyazódás jelentőségét, és egyedi sajátosságát.” Ez összefügg Bécs problémájával, de mi sem szeretünk ezzel a problémával szembenézni.

A hely szellemének megőrzésének fontosságára többek között az ICOMOS is felhívta a figyelmet Quebec-i Nyilatkozatában (2008)

A *„klímaváltozás, a tömeg turizmus, a fegyveres konfliktusok és az urbanizáció a társadalmak átalakulásához vezetnek...”*. (Meggondolandó, hogy az urbanizációt a fegyveres konfliktussal említi egy szinten!) *„Azt ajánljuk a kormányzati és nem kormányzati intézményeknek, a helyi és nemzeti örökségvédelmi szervezeteknek, hogy dolgozzanak ki hosszútávra szóló stratégiai terveket a hely szelleme és a hozzá tartozó környezet leromlásának megelőzésére”.* Inventáriumok, adattárak létrehozása szükséges a hely szellemének közvetítésére is. Itthon e téren folyamatosan szenvedünk hatalmas lemaradásunk miatt.

El kell gondolkodni, hogy ezek az ajánlások mennyire jelennek meg mindennapi gondolkodásunkban. Ha a kérdést építészeti válaszolják meg az sem baj, de ez még inkább vonatkozik politikusokra, gazdálkodókra, a településért felelősökre és annak társadalmára.

Amikor nincs pénz, akkor érdemes stratégiát építeni, mert az olcsó, csak gondolkodni kell. Nem anyagigényes, csak díjvonzata van. A stratégiaalkotás előtt azonban leltározni és értékelni szükséges. Nem csak örökségvédelmi szempontból. (Ez számos építésznek adna a sanyarú időben hasznos feladatot.)

A társadalmi elvárások és a szemlélet módjának átalakulásával, vagy ha tetszik fejlődésével - a műemlékvédelem kifejezést részben jogosan - felváltotta a kulturális örökségvédelem szóhasználat. Csak ezzel az a baj, hogy a műemlékvédelemben elfogadott módszertan háttérbe szorult, felerősödtek a kulturális örökségvédelem szempontjai. Lemondunk a hitelességről, a tudományos megalapozottságú víziók jelennek meg építészeti köntösben, sokszor felül, vagy átírva műemlékeink üzenetét. A kulturális örökség rosszul értelmezett védelme sokszor felemészti műemlékeinket. Ahogy egy elismert külföldi kollegánk megállapította a visegrádi palotában: ez a hely az új kategória szerinti lehet közös európai örökség, de műemlékként nehezen tekinthetünk rá.

A mai európai fogalmak szerint a fenntartható fejlődés nem értelmezhető a kulturális örökség védelme nélkül még akkor sem, ha ezt ma sok helyen valamiért nem tartják olyannyira fontosnak érvényre juttatni a gyakorlatban.

Lehetetlen dolgot vártak el tőlem. Akkor, amikor az elmaradt Budapest jövője előadás helyett a történeti környezet fejlesztésével kapcsolatos nemzetközi műemlékvédelmi elvekről kell szólnom ilyen röviden. Arra talán elegendő volt az idő, hogy hangsúlyozzam, a téma kiemelt figyelmet érdemel, és aktuális. Budapesten különösen, és különösen akkor, amikor hatalmas programokban gondolkodunk.

Március 15-i nemzeti ünnepünkhöz kapcsolódóan egy nappal korábban, március 14-én, a Belügyminisztérium Márványtermében került sor az idei Ybl Miklós-díjak átadására.

Kimagasló egyéni építészeti tevékenysége elismerésül Ybl Miklós-díjat vehetett át Pintér Sándor belügyminisztertől Eleőd Ákos tagtársunk, aki a Homo Humanus Kft. ügyvezetője, vezető tervezője, és akiről méltatásában Kálmán Ernő, a Magyar Építőművészek Szövetségének elnöke többek közt kiemelte, hogy „lakóházai, belsőépítészeti munkái, térarchitektúrái átgondolt, karakteres építészeti szemléletet tükröznek”.

Ezúton is gratulálunk a kitüntetéshez !

Műemléki Világnap 2012-ben

Az ICOMOS 1983-ban határozta el, hogy meghirdeti a műemlékek világnapját, hogy ezáltal is felhívja a figyelmet a műemlékvédelem fontosságára, lehetőségeire és szükségességére. 1984 április 18-án tartottuk meg először a Műemléki Világnapot, amiről azóta minden évben egyre szélesebb körben, egyre több országban tartanak megemlékezést.

Világeseményé nőtte ki magát a 29 évvel ezelőtt meghirdetett kezdeményezés. Minden évben egy ICOMOS által meghirdetett témára szerveződnek az események a világ legtöbb országában. Természetesen lehetőség van arra, hogy a helyi sajátosságokhoz, vagy a műemlékvédelem aktuális problémáihoz igazodva módosuljon a kapcsolódó szakmai program, ahogy az eddig is történt hazánkban is. Ettől függetlenül az elsődleges cél, hogy a műemlékvédelem közüggé váljon, a társadalom minél szélesebb rétegei ébredjenek rá, hogy múltunk, kulturális örökségünk érték és lehetőség.

Kulturális, gazdasági, közösségi, történelmi hagyományaink megőrzése nélkül nincs saját jövőnk, arctalanul mások megbecsülésére sem számíthatunk. Ugyanakkor az a kincs, amiért mi vagyunk a felelősek, mások számára is érték - egyetemes érték, de ennek elfogadtatása, közvetlen vagy közvetett megmutatása másoktól nem várható. Minden kultúra az egyetemes kultúra része, de hogy igazán azzá tud-e válni, az elsősorban az adott közösségen múlik, akik helyben felelősek értékeik védelméért. Más tisztelheti és elismerheti örökségünket, de távolról ebből csak annyi látszik, amennyit látni engedünk, csak annyi értelmezhető, amennyit magunk feltárunk belőle. Önbecsülésünkől függ hagyományainkhoz való kötődésünk. Mások irántunk való tisztelete elsősorban azon alapul, hogy hogyan ápoljuk hagyományainkat, hogyan tesszük érthetővé kultúránkat úgy is, mint az egyetemes kultúra részét. A műemlékvédelem a nemzet, a közösség összetartó erejének legfőbb szimbóluma és akkor ad rangot a helynek, ha mindenki számára hitelesen tudja átadni történelmi, kulturális, eszmei értékéből fakadó üzenetét. Praktikusán kifejezve ez az a terület, ahol a legkisebb ráfordítással a leglátványosabb és leghatásosabb eredmény érhető el, kiváló megtérülési mutatókkal. A műemlékvédelem nem pénz, hanem elsősorban szemlélet kérdése.

A műemlékvédelem feladatköre is megváltozott az elmúlt évtizedekben. A változó világ, az urbanizáció, a gazdasági és a társadalmi átalakulások, az informatika kiváltotta robbanásszerű fejlődés, a kultúrák keveredésének felgyorsulása, a politikai változások, stb. új kihívások elé állította az örökségvédelmet. Ezért nagyobb összefüggésekre terjed és kellene, hogy ki is terjedjen a figyelem, hiszen egy magasházakkal körbevett román templom már nem tudja közvetíteni azt a gondolatiságot, aminek a jegyében megszületett. Vagy például egy erőműhöz kapcsolódó szállítási útvonal szó szerint dönthet romba még álló értékeket.

De az is múltunk fontos része, amit pár éve még nem is értékeltünk. Nem sokáig, de még itt vannak például azok az ipari, vagy modern épületek, ami fölött átlépett az idő. Kiváltásuk sokak számára az eltörlést jelenti, nem gondolva arra, hogy ma pontosan ezek az értékek vannak a legnagyobb veszélyben. Értékeinknek csak a töredékét ismerjük, feltérképezésük és inventarizálásuk halaszthatatlan feladat. Ha nem fordítunk ezekre a kérdésekre kellő figyelmet, a jövő generációi ezeket a korokat csak digitális adatbankok segítségével ismerhetik meg.

A világ legtöbb országában ugyanazok a műemlékvédelmi kérdések foglalkoztatják a szakembereket. Ezért tartja fontosnak az ICOMOS, hogy kidolgozza a követendő nemzetközi műemlékvédelmi követelményeket, elveket és elvárásokat. (Ennek a gyűjteménynek a második kiadását 2011-ben adta ki az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága.) Az elv azonban kevés, az egységes szellemiséget képviselő

műemlékvédelmet szolgáló intézményrendszer feltételét is szükséges megteremteni. Nekünk különösen fontos, hogy ez megtörténjen Magyarországon is.

Az egyre nagyobb veszélynek kitett természeti és kulturális örökségünk védelmére 1972-ben az UNESCO elfogadta az 1975-től életbe lépő Világörökségi Egyezményt. Az emberiség szempontjából egyetemes jelentőségű értékek megőrzése nemzetközi fellépést, összefogást kívánt, az egyezményt elfogadó tagországok Világörökség Bizottságot hoztak létre. (A Bizottság mellett állandó műemlékvédelmi szakértő testület az ICOMOS, a természetvédelem területén az IUCN, a konzerválás területén pedig az ICCROM.) Az idei Műemléki Világnap fő témájának a Világörökségi Egyezmény 40 éves évfordulójáról való megemlékezést ajánlotta az ICOMOS.

Erről a témáról sem megfeledkezve a nagy, és elismert hagyományra visszatekintő magyar műemlékvédelemnek tartozunk azzal, hogy több más hajdan volt jelentős eseményünkről is megemlékezzünk. Idén 140. évfordulóját ünnepeljük a Magyarországi Műemlékek Ideiglenes Bizottsága megalapításának. A szervezet 1872-ben, Henszlmann Imre és Schulek Frigyes közreműködésével jött létre. Innen eredeztetve a magyar műemlékvédelem intézményrendszerének története 140 évre tekinthet vissza.

55 éve, 1957-ben, alakult meg az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség, ami példamutató szakmai komplexitással és szakember gárdával segítette és támogatta a kutatást, a helyreállítást és még a karbantartás segítésére is jutott lehetőség.

40 éve, 1972-ben Budapest adott otthont az ICOMOS III. Nemzetközi Közgyűlésének, aminek szakmai súlya jelentősen hozzájárult a nehéz politikai környezetben a magyar műemlékvédelem hazai, politikai elismerésének.

25 éve, 1987-ben fogadta el a Világörökség Bizottság az első magyar helyszíneket, ekkor lett világörökség Hollókő és Budapesten a Duna-part és a budai Várnegyed, amire a szabályozatlanságból, az értetlenségből és spekulációból eredő konfliktushelyzet ellenére azóta is büszkék lehetünk.

10 évvel ezelőtt, 2002-ben Budapesten tartotta a Világörökségi Bizottsági az évi rendes ülését, ahol a tokaji borvidék elnyerte a világörökség címet, ekkor terjesztették ki a budapesti helyszín határát az Andrássy útra, a Hősök terére és a millenniumi földalatti vasútra is.

Az évfordulók sokasága csak azt jelenti, hogy a magyar műemlékvédelemnek volna miről megemlékeznie a Műemléki Világnapon. Soha nem volt olyan mértékben szüksége a magyar műemlékvédelemnek az összefogásra, a társadalom minél szélesebb körben való bevonására, a kultúra és ezen belül a műemlékvédelem érdekérvényesítő képességének felerősítésére, mint ma. A minket körülvevő környezet, a jelenlegi nevelési, az oktatási rendszer nem segíti a társadalmi és közösségi érdekek kialakulását és érvényre juttatását, a közigazgatási rendszer ma nem teszi lehetővé, hogy a fejlesztők, a közösség, a műemlék-tulajdonosok szakmai partnerre és hozzáértő szakemberekre leljenek. A klasszikus felügyelet felszámolása és a támogatási, vagy ösztönző rendszer teljes hiánya révén magukra maradnak a tulajdonosok a fenntartás minden gondjával. Fejlesztés esetén még nagyobb az értetlenség, a lehetőségek feltárásáig sem jutnak el megfelelő partner hiányában. Szétesett a műemlékvédelem képviselője, ez meglátszik intézményrendszerén is. A megalapozatlan, rossz döntések sokasága következtében elmulasztjuk a lehetőségeket - átírjuk, vagy eltüntetjük kulturális örökségünket, hiteltelenné tesszük teljes múltunkat. Ezt ma teljesen jogszerűen azok teszik, akik teljes jogú – de nem örökre szóló - tulajdonosai olyan több száz éves értékeknek, amelyek elsősorban a minket követő nemzedékekhez szólnak. A rövidtávú látszat haszonért adjuk fel múltunkat. Ismert, hogy üveggyönggyel mit lehet elérni.

A 2012-es Műemléki Világnap társadalmi környezete a ma kialakult helyzetet jellemzi mindenhol, így itthon is. Számos érdekes és értékes programot hirdetnek helyi közösségek, szervezetek. Ezek egymástól teljesen független, örvendetes kezdeményezések. A Műemlékvédelmi Világnap közös ünnep, az ünnep általában a megemlékezésről, az összefogásról, az összetartozás érzés elmélyítéséről a közös célhoz kötődő feladatokról szól. Tudnunk kell ünnepelni és meg kell teremteni az alkalmat az ünnepre akkor is, amikor Henszlmann Imre táblája még megvan a KÖH épületének oldalfalán, de a

róla elnevezett utcát ma már Ibolya utcának nevezik. A hivatalos műemlékvédelem folyamatos átrendeződésével tanácstalanul tekint az őt is jelentősen érintő helyzetre.

Az ICOMOS minden évben a műemléki világnapon hirdeti ki a legkiválóbb műemlék-helyreállításoknak járó ICOMOS-díjat. Ekkor mutatja be okulásul a Citrom-díjat kiérdemelt helyszíneket, ahol azok a jelenségek tűnnek elő, amelyek nem értékeink védelmét segítik, hanem az értékek pusztulását siettetik. A korábbi évek gyakorlatától eltérően idén a hivatalos műemlékvédelmi szervezet - talán korlátozott lehetőségeire való tekintettel - nem lát lehetőséget (vagy okot?) az ünneplésre a Világnapon. Ugyanakkor a társadalmi megbecsülés tekintetében fordulatot jelenthet, hogy – ahogy a meghívó fogalmaz - a Műemléki Világnap hónapjában az Országgyűlés Kulturális és Sajtóbizottsága bizottsági nyílt nap keretén belül ünnepi örökségvédelmi konferenciát tart. Csak ez az alkalom nyújt lehetőséget a magyar műemlékvédelem 140 éves évfordulójáról való megemlékezésre, ekkor kerül sor a műemlékvédelmi díjak átadására is. Ezért idén e rendezvényhez alkalmazkodva az ICOMOS sem a Világnapon, hanem április 20-án adja át az ICOMOS-, és a Citrom-díjakat.

A Műemlékvédelmi Világnap azonban számunkra is alkalom, hogy ezen túl is csatlakozó rendezvénnyel adjunk lehetőséget műemlékvédelmünk fontosságának a hirdetésére. Ezért a budapesti világörökségi helyszínen, egy mintaszerű helyreállítás bemutatására kerül sor. 2012 április 18-án a budapesti Szent István Bazilika vezetéssel történő megtekintését szervezzük előzetes bejelentés alapján. Sok más mellett, a további fejlesztési elképzelésekkel kapcsolatos műemlékvédelmi problémákat a helyszínen ismerhetjük meg.

Nagy Gergely
az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke

*

A Magyar Országgyűlés Kulturális és Sajtóbizottsága és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 2012. április 20-án, a műemlékvédelmi világnap hónapjában, a magyarországi örökségvédelem intézményes működésének 140. évfordulója alkalmából bizottsági nyílt napot tartott az Országházban.

A Parlament Felsőházi termében megtartott ünnepi programot Dr. Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter nyitotta meg, ezt követően Dr. Tamási Judit, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke, Kelemen Hunor, Románia kulturális és örökségvédelmi minisztere, Hammerstein Judit, a NEFMI kultúráért felelős helyettes államtitkára, Csizmadia Norbert, az NGM gazdaságtervezésért felelős államtitkára, valamint L. Simon László, az Országgyűlés Kulturális és Sajtóbizottságának elnöke tartottak előadást.

Ezt követően került sor az idei miniszteri kitüntetések és elismerések átadására, a Forster Gyula és Schönvisner István Díjakat és Emlékermeket a műemlékek és a régészeti örökség megóvása érdekében kiemelkedő teljesítményt nyújtott szakemberek vehették át.

A Miniszter A műemlékvédelemért Forster Gyula-díjjal jutalmazta Dr. Kovács Erzsébet okleveles építészmérnököt, műemlékvédelmi szakmérnököt a műemlékvédelem hazai és nemzetközi népszerűsítésében kifejtett több évtizedes magas színvonalú szakmai és társadalmi munkásságáért.

Dr. Kovács Erzsébet az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága tagjaként évtizedek óta veszi ki részét a műemlékekért tevékenykedő civil szervezet munkájából, vezetőségi tagként és – majd kilenc éven át – az ICOMOS alelnökeként. Aktív tagja az ICOMOS Turisztikai Szakbizottságának, Magyarországon ő szervezte meg a nemzeti szakbizottságot. Különös érdeme van a jelenleg Román András nevet viselő Egri Nyári Egyetem szervezésében, programjának kialakításában, a Nyári Egyetem és az Országos Műemléki Konferencia összefoglaló köteteinek szerkesztésében. A Porta Speciosa Egyesület tagjaként részt vett az építőipari szakközépiskolák műemlékvédelmi technikai szakképzésének szervezésében, a Városvédő Egyesület számára számos kiadványt szerkesztett.

Tagságunk nevében is szívből gratulálunk a kitüntetéshez !!!

A miniszteri kitüntetések követően, a délelőtti program zárásaként kerültek átadásra az idei ICOMOS-díjak és Műemlékvédelmi Citrom-díjak.

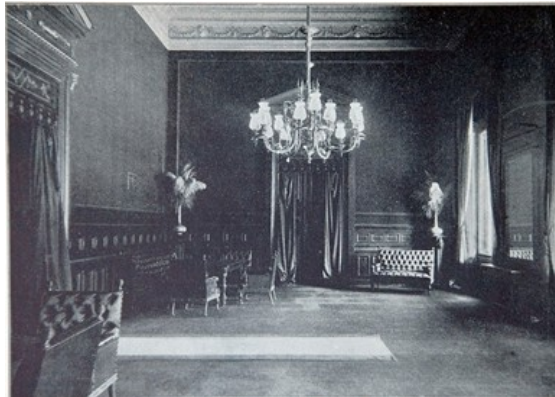

A díjakat Nagy Gergely, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke adta át, a laudációkat Arnóth Ádám, a bíráló bizottság tagja olvasta fel.

2012-ben három ICOMOS-díjat és két Műemlékvédelmi Citrom-díjat ítelt oda az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Bíráló Bizottság javaslatára

a gödöllői Királyi váró épületét

a tudományos kutatáson, szakszerű műemléki tervezésen alapuló, a kivitelezés, a képzőművészeti restaurálás vonatkozásában egyaránt magas színvonalon megvalósított példaértékű helyreállításáért

ICOMOS-Díjban részesíti

Az 1884-ben, Rochlitz Gyula tervei alapján, neoreneszansz stílusban épült gödöllői királyi váró a II. világháborúban súlyos károkat szenvedett, íves tetőszerkezete teljesen megsemmisült és a belseje kiégett. Ezt követően az 1960-as évek elején alakították utasforgalmi épületté, számos

ponton megváltoztatva a korabeli kialakítást. Az eredeti íves tetőszerkezet helyett új vasbeton födémre egyszerű manzárdfedés készült.

Az időközben ismét leromlott állagú épület teljes helyreállítása és funkcióváltása a MÁV Zrt. és Gödöllő Város Önkormányzata közös kezdeményezésére, a Norvég Alap anyagi támogatásával valósult meg.

A korabeli alaprajzi elrendezés visszaállítása, a tetőzet és a perontetők rekonstrukciója, valamint a teljes külső-belső felújítás mellett az egykori szalonokba helytörténeti és vasúttörténeti kiállítás, míg a kisebb helyiségekbe nosztalgia-kávézó és utazási iroda került.

A tervezési munkát Hajós Tibor vezetőtervező irányításával a Hajós Építésziroda Kft végezte, a művészettörténeti tanulmányt Kemény Mária a Hild-Ybl Alapítvány részéről és a szondázó festőrestaurátori vizsgálatot Herling Zsuzsa restaurátor készítette el még 2009-ben. A generálkivitelezést a Reneszánsz Zrt. végezte (felelős műszaki vezető: Péntek Tibor, főépítésvezető: Bernátsky Aladár, műemléki munkák irányítója: Szebeni Nándor). Újjá készült a vágányok felé néző mezők füzérdíszje is, Bíró János kőszobrász és Varga Zoltán kőrestaurátor munkájaként.

A kivitelezés 2011. január és június között zajlott, igen feszített ütemben. Az oda nem illő vasbeton szerkezetek elbontásakor sikerült rögzíteni az egykori tagozatok lenyomatait, s a megtalált mintafelületek alapján az épület eredeti gazdag architektúrája, a perontetők és a nyílászárók is hitelesen voltak visszaállíthatók. A belsőről igen kevés adat állt rendelkezésre, de analógiák, egykori leírások és régi mintakönyvek segítségével a belső terek falnézetei és korabeli színezése is rekonstruálható volt. Az eredeti megjelenést hitelesen adja vissza a természetes palával és színvonalas díszmű-bádogos munkával megvalósított tetőzet rekonstrukciója.

Az épület részére a díjat Gödöllő városa részéről Gaálné Merva Mária múzeumigazgató, a MÁV képviseletében Koncz Zoltán általános vezérigazgató helyettes, valamint Klaniczay Péter műemlék-felügyelő vették át.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Bíráló Bizottság javaslatára

a Veszprém, Vár utca 31. - Biró-Giczey-ház – épületét

a példaszerű műemléki helyreállításért, a történeti értékek megőrzéséért, a mai igényeket is kielégítő, életteli fejlesztés, méltó, fenntartható és fenntartó hasznosítás megvalósításáért

ICOMOS-Díjban részesíti

A műemléki épületben megvalósult fejlesztés legfőbb célja olyan nemzetközi vonzerővel is bíró turisztikai központ létrehozása, amely Veszprém és a Veszprémi Érsekség történelmi-művészeti gyűjteményét felhasználva, élményszerű kiállítás sorozattal járul hozzá a veszprémi vár „életre keltéséhez”.

A veszprémi püspöki/érseki palotával szemközt álló, az ICOMOS-díjas Dubniczay-házzal szomszédos hajdani kanonoki lakóépület sok éven át üresen állt. Az épület alapja a Padányi Biró Márton kanonok számára több kisebb épület helyére 1733-ban épített földszintes lakóház. Ezt Giczey István kanonok 1772-től két fázisban részben egyemeletessé átépítette. A hátsó udvari szárny és a kis épület több lépésben épült ki a XIX. század elejéig.

Az évszázadok során kialakult történeti állapotot az új összetett funkcióknak megfelelően módosította és látványos „új” elemekkel gazdagította a 2011-es komplex műemléki helyreállítás. Az utcai szárny négy szobájában barokk díszítőfestés, az oldalszárny földszintjén, a kávézóban faburkolatot imitáló XIX. századi ún. flóderes falfestés látható. A lépcsőház dekoratív festése a feltárt XIX. századi maradványok alapján, rekonstrukcióként született újjá.

A tetőtéri kiállítótér megközelítése érdekében különös tömegű tetőépítmény készült, amely azonban anyaghasználatával, míves részleteivel mégsem zavarja, hanem – az épület legújabb „történeti periódusának” elemeként – kiegészíti az összképet.

A helyreállítást restaurátori szondázó kutatások és helyszíni építéstörténeti falkutatás előzte meg. A ház látványos „régí-új” képe a tervezők, restaurátorok, kutatók, a kivitelezők és a műemlék-felügyelő szoros együttműködésének eredményeként alakult ki: projekt menedzsment: Inventio Consulting Kft (Szijjártó Orsolya, Szijjártó Györgyi, Gróf Diána), építészet-belsőépítészeti munkák: Narmer Építészeti Stúdió (Vasáros Zsolt, Véner Ágnes), kivitelezés: VEM-ÉVSZER Építő és Szerelőipari Kft (Grósné Hellebrand Ilona és Molnár András), valamint Rajner Pál régész, G. László Judit művészettörténész, Bóna István és Seres András festő-restaurátorok.

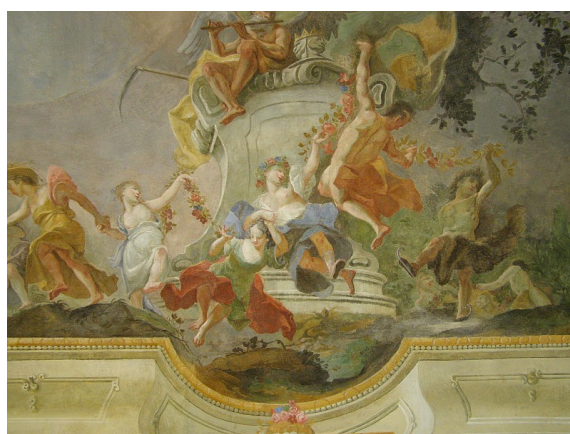
Az épület helyreállításával nemcsak egy önmagában is megtekintésre érdemes műemlék vonzza a látogatót, hanem annak mai, élő rendeltetése is: látványos, változatos kiállítások is készültek, a funkciók kínálatát előadóterem, gyerekfoglalkoztató, (rövid időn belül népszerűvé vált) kávézó, és nyugat felé nagyszerű kilátást kínáló kert egészíti ki. A veszprémi Biró-Giczey ház példászerű műemléki helyreállítása meggyőzően bizonyítja, hogy a történeti értékek megőrzésével, érzékeny bemutatásával miként lehet a műemlék különleges, mással és máshol nem pótolható egyediségét felmutatni; s az így felerősített-kibontakoztatott vonzerejére építve a mai igényeket is kielégítő, életteli fejlesztést, méltó, fenntartható és fenntartó hasznosítást megvalósítani.

Az épület részére a díjat a veszprémi érsekség nevében Dr. Mail József gazdasági helynök és Pálfalviné Ósze Judit, a Szaléziánium Érsekségi Turisztikai Központ igazgatója, valamint Németh Katalin műemlék-felügyelő vették át.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Bíráló Bizottság javaslatára

az Alsóbogát (Somogy megye) Vörösmarty u. 47. alatti, ún. „Kiskastély” épületét

annak kiemelkedő és példamutató módon megvalósított helyreállításának, új funkcióbba helyezésének, és az épületkutatás során feltárt díszítőfestés restaurálásának elismeréseként

ICOMOS-Díjban részesíti

Az ingatlan a második világháború után – a kastélyaink általános sorsában osztozva - elvesztette eredeti rendeltetését, majd, miután méltatlan hasznosításai megszűntek, üresen maradt és végletesen rossz állapotba került. 2006-ban került magánkézbe.

A helyreállítást példamutató kutatás, és ezen alapuló gondos és hozzáértő tervezés előzte meg. A kutatás váratlan és meglepő eredményt hozott: a földszintes kétraktusos késő barokk kiskastély 16 helyiségéből kilencben értékelhető, bemutatásra alkalmas, Dorffmeister alkotta díszítő festést tárt fel.

Az épület felújítási tervei a kutatási eredmények felhasználásával, az épület eredeti térstruktúrájának megőrzésével, az „enfilade” visszaállításával készült, kiterjedt az épület pincéjére is.

A lakófunkció ma elengedhetetlen vizesblokkjait nagyvonalúan, egy-egy teljes helyiség körültekintően kialakított felhasználásával oldották meg.

A falfestések helyreállítása, restaurálása az építéssel párhuzamosan példamutató gondossággal és szakmai színvonalon történt meg Szűcs Endre tervező, Gere László kutató, Gyöpös Miklós, Szűcs Gergely, Boromisza Péter, Heitler András, Nemessányi Klára, Springer Ferenc festőrestaurátorok, Szentkirályi Miklós szakértő munkájának köszönhetően.

Az alsóbogáti kiskastély mindenre kiterjedő, magas szakmai színvonalú helyreállítása dicséretes példa a műemlékek tulajdonosai, hasznosító, használói és különösen azok számára, akik magántőkéket fordítanak műemlék helyreállítására, részt vállalva ezzel a közösség, az egész nemzet számára jelentős értékek megőrzésében és méltó bemutatásában.

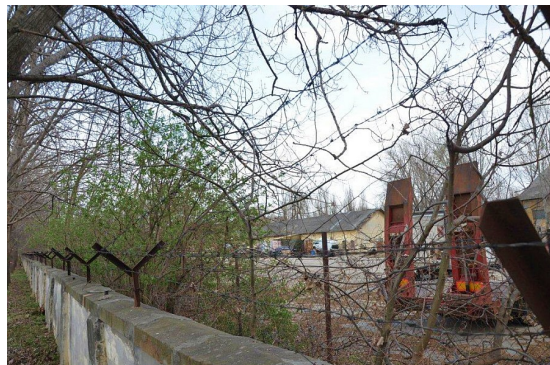
Az épület részére a díjat Soóky Marietta tulajdonos, valamint Levárdy Henriette műemlék-felügyelő vették át.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Bíráló Bizottság javaslata alapján

Műemlékvédelmi Citrom-díjat kapott a Kecskemét, Izsáki út 1., hajdani Rudolf Laktanya

**szakszerűtlenül, átgondolatlanul megválasztott új funkció nyomán
kialakult állapotáért**

Az eredetileg a XIX. század utolsó évtizedeiben átgondolt, egységes terv szerint épített laktanya a jelenlegi elhanyagolt állapotában is hitelesen képviseli az egykori katonai építészet jellegzetességeit. Az épületek elhelyezése, egymáshoz való viszonyuk és a közös (beépítetlen) területek rendszere ma is jól tükrözi a létrehozásukkor követett igényeket, a funkcióval is összefüggő előírásokat. Az épületek kialakítása, alaprajzi rendszere összhangban van az együttes eredeti rendeltetésével.

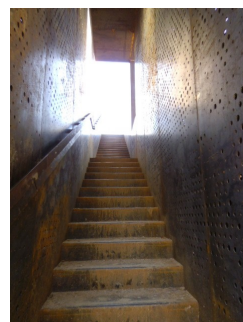
Az adottságokból fakadó kötöttségek, ha mentségül nem is, de részben magyarázatul szolgálhatnak arra, hogy a megváltozott használat gyakorlatilag nem tudta az eredeti koncepció kínálta jó lehetőségeket reálisan, szakszerűen hasznosítani, ami érthetővé teszi a mindezen okok következtében is fokozódó pusztulási folyamatot. Annak ellenére van ez így, hogy az együttes területének sajátos strukturális rendje s az abból adódó egyedi arculata igényes, példás foglalat lehetne valamely jobban megválasztott funkció számára, valóban átgondolt, a műemlékhez méltó hasznosítás-fejlesztés alapjául szolgáló épített értéként is kezelve az együttest.

A hajdani Rudolf laktanya teljes együttese azt példázza, hogy bár a legnagyobb veszélyt az értékes történeti épületek és együttesek esetében általában a funkcionélküliség jelenti, de legalább olyan súlyos károkat okozhat a szakszerűtlenül, átgondolatlanul megválasztott új funkció.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Bíráló Bizottság javaslata alapján

Műemlékvédelmi Citrom-díjat kapott a Pécs, Tettye-téri romok

**nem kellőképp körültekintő megerősítéséért, a történeti városképben
játszott kedvezőtlen megjelenéséért**

Pécs városának északi részén a Mecsek lábánál található Tettye, a pécsiek egyik legkedveltebb kirándulópontja, amely ma már településrészéül kapcsolódik Pécshez.

A Tettyén található Szathmáry György püspök 1502-1521 között épített reneszánsz nyári palotájának romjai, amelyet a török megszállás alatt derviskolostornak használtak. A villa már a török kiűzése során is megsérülhetett, de a közelben álló lőpormalom felrobbanása még nagyobb pusztítást végzett benne, míg 1897-ben a veszélyesnek ítélt részeket dinamittal szétrobbantották. Így alakult ki a ma ismert romépület.

A Pécs 2010 Európa Kulturális Fővárosa program részeként a Köztér és parkok újjászületése projekt részeként Pécs-Tettye városrész jelentős része megújulhatott, megsépülhetett.

2010 áprilisában a romépület bástya része megmozdult, elvált az épület fő részétől. A tűzoltók ideiglenesen stabilizálták a falat. Az épületrész megdőléséhez hozzájárulhatott, hogy a lejtős hegyoldali területen a romok alatt húzódó park építésékor kitermelték a földet.

A rom felújítása 2012 januárjában készült el. A palotaromhoz kilátó is épült. A csaknem ötszáz éves falak leomlását megakadályozták ugyan, de a falak statikájának további romlása tapasztalható. A beavatkozások több része megkérdőjelezhető.

- értelmezhetetlenek a romfalakban a fehér csíkok, zavaró a falfelületek sikerületlen fűgázása
- a falak további szétnyílására megmaradt az esély
- a lépcsős kilátó belezavar a hajdani teret és tömeget jelölő megmaradt rom formájába
- a korten acél alkalmazása önmagában romemlékek esetében sem ítéülhető el, de ebben az esetben következtelenül történt és funkcionális szempontból sem kedvező.

A Magyar Urbanisztikai Társaság és az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület idén is meghirdette a Köztérmegújítási Nívódíj pályázatát. A Nívódíjat az arra érdemesnek talált megújult közterek nyilvános pályázat keretében nyerhetik el, benevezhetők az adott település arculatát befolyásoló, 2005. évtől kezdődően megvalósult, új, illetve értéknövelő módon rehabilitált, elsősorban központi vagy alközponti jelentőségű közterek, közparkok, sétálóutcák, üzletutcák.

Az eredményhirdetésre Százhalombattán, az április 26-27-én megrendezett Hild János konferencia keretében került sor.

Nívódíjat nyert Városi főtér kategóriában

Szolnok, Tiszai hajósok tere

Felelős tervező: dr. Gajdos István - A.D.U. Építész Iroda Kft.

A projekt helyszíne Szolnok egyik legfrekvenciáltabb, és az új tiszai gyalogoshíd miatt még népszerűbbé váló útvonala, ahol a beavatkozás nyomán egy korábban alulhasznosított területről a város egyik fontos találkozóhelye jött létre. A létrejött, rendezvények tartására is alkalmas új tér határozott koncepciót mutat, nagyvonalú formaképzésével az eddigi nehézségekből előnyt kovácsolva úgy ad 21. századi megoldást, hogy egyúttal az intimitásnak is helyet biztosít. A terv anyaghasználata és formavilága, utcabútorzata egyaránt összhangban áll a választott megoldással, összességében pedig markáns új színfoltot adva lényegesen hozzájárul Szolnok élhetőségének, szerethetőségének növeléséhez.

Nívódíjat nyert Lakóterületi főtér kategóriában

Komárom, Szabadság tér

Felelős tervező: Andor Anikó - LAND-A Táj-és Környezettervezési Műterem

A Duna szemközti partjain fekvő, a nagypolitika által egykor kegyetlenül kettészakított városnak a történelmi városközpontja külföldre került, így - bár kevesen tudják - a két világháború közötti városépítés egyik tudatos törekvése volt a Magyarországon maradt, önállóvá vált város új központjának kialakítása, a városháza és az iskola új, neobarokk épületeivel, és a közöttük fekvő, a kor stílusában megformált térrel. Ezt a teret újította meg a település nagyságrendje és a tér funkciója miatt lakóterületi főtérként nívódíjat nyert beruházás. A választott megoldás nagyvonalú, mégis mértéktartó, figyelembe veszi építészeti környezetét, a városi táj léptékét. A tér minden részlete gondosan megtervezett, az egész és az egyes részek összhangja éppúgy mintaszerű, mint a burkolt és a zöldfelületek aránya, a választott anyagok használata. A tér kiváló például szolgál a kisvárosi terek nagyvonalú, mégis otthonos megújítása számára.

Elismerő oklevélben részesült Városi főtér kategóriában

Nagykőrös, Városközpont köztérrehabilitáció

Felelős tervező: Farkas Gábor, Csuvár Zsolt – Farkas Építésziroda Kft.

Az alföldi város központjának tervezési eljárása dokumentáltan mintaszerű volt, különösen a lakossági részvétel biztosítása múlta felül sokszorosan az átlagost, és ez meg is mutatkozik az elkészült téregyüttes minőségén. A több országos főúttal szabdaltsorozat elrendezésében sikerült megtalálni azt a megoldást, amely a legkevesebb zavart okozza az élhető városközpont működésképpen, és bár több, önállóan is értelmezhető tér sorozatáról van szó, a térrendszer egységes, tudatosan átgondolt egészet képez. Ezért nem véletlen, hogy a téregyüttes gyorsan népszerű lett a helyben lakók és az idelátogatók körében egyaránt, kiváló terepet nyújtva a közösségformáló rendezvényeknek is. Kár, hogy egyes részletmegoldásai inkább a divatot követik, mintsem a hely szellemét.

Elismerő oklevélben részesült Lakóterületi főtér kategóriában

Budapest XVII. Rákosmente Kerületközpont

Felelős tervező: Andaházy László, Turcsányi Katalin – PAndaPont Mérnök Iroda Kft.

A lakótelepek vonzerejének növelése olyan kihívás, amelyre az elmúlt évek panelrehabilitációs programjai között túlságosan kevés szakmai figyelem fordult. Ezért különösen érdekes az egy nagy lakótelep-együttesből, és több különböző, családi házas városnegyedből összeálló budapesti külső kerület központjának megújítására vonatkozó kísérlet. Az eredmény ismeretében elmondható, hogy ha igazi, városias kerületközpont nem is jött létre, a korábbi buszvégállomás helyén a környék lakosságát igen jól szolgáló park, valamint a lakótelep nagy részét magasabbra pozícionáló sétány és szabadteregyüttes jött létre. A több évtized egymáshoz kevéssé illeszkedő építészeti törekvéseit tükröző, meglehetősen heterogén környezetben az új park rendet, harmonikus közteret alkot, integráló hatást gyakorol és érdemi minőségjavulást eredményez, ami a nehéz adottságok mellett a városi sűrűség hiánya, és egyes, kevésbé szerencsés részletei dacára is jó például szolgálhat más, lakótelepi központú városok, városrészek számára.

Kedves Tagtársaink!

**Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület XXII. Tisztújító közgyűlését
2012. május 18-án 9:00 órára összehívom.**

Helyszín: **Gödöllői Királyi Kastély, Barokk Színház**
2100 Gödöllő, Királyi Kastély, bejárat: V. kapu.

Határozatképtelenség esetén a Tisztújító közgyűlés új időpontja **2012. május 18-án 9:30 óra**,
mely a résztvevők létszámától függetlenül határozatképes.

Program:

1. A Gödöllői Királyi Kastély Közhasznú Nonprofit Kft ügyvezető igazgatója, Gönczi Tibor úr köszöntője
2. Levezető elnök és közgyűlési bizottságok megválasztása
3. Elnök és alelnökök beszámolója a XIX. Közgyűlés óta eltelt időszak tevékenységéről és pénzügyeiről - Az Ellenőrző Bizottság pénzügyi beszámolója
4. Az Egyesület közhasznú jelentésének elfogadása
5. Az elmúlt hároméves ciklus értékelése
6. Szabályzatok elfogadása
7. A Möller István emlékérem átadása
8. Műemlékvédelmi Panteon: megemlékezés a műemlékvédelem jeles képviselőiről
9. Egyéb
10. A Nemzeti Bizottság elnökének, alelnökeinek, főtitkárának, vezetőségének és az ellenőrző bizottság tagjainak megválasztása

A délutáni szakmai program:

„A helyreállítás és ami mögötte van”

**Konferencia a magyar műemlékvédelem utóbbi években született jelentős eredményeinek
szakmai értékeléséről**

A konferencia célja a helyreállítás sajátos körülményeinek, egyedi szakmai kihívásainak megismertetése és a műemlékhelyreállítás tanulságainak műemlékvédelmi szempontból való értékelése. A konferencia levezető elnöke Klaniczay Péter építész

- Gödöllő Város Polgármestere, Dr. Gémesi György köszöntője
- Máté Zsolt építész: A gödöllői Grassalkovich kastély újabb szárnyainak helyreállítása 2009-2011
- Hajós Tibor építész: A gödöllői királyi váró helyreállításának műemléki kérdései
- Kőrösvölgyi Tamás projektmenedzser: Gödöllői helyreállítások a norvég program segítségével
- Kérdések, összegzés
- Kastély bejárása
- Királyi váró - ICOMOS-díj avatás -, fogadás a Polgármesteri Hivatal szervezésében

A Közgyűlésen az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság minden tiszteletbeli, pártoló, egyéni és jogi tagjának részvételére számítunk!

Dr. Nagy Gergely
Elnök

Ágostházi László DLA:

EMLÉKEZZÜNK RÁ, HOGY. . .

Május

- Május 1. **780 éve** (1232) alapította Kilit egri püspök *Bélapátfalván a cisztercita templomot és kolostort*
- 270 éve** (1742) helyezték el a *Tabánban a görögkeleti (szerb) templom* alapkövét (a II. világháborús rongálódások után az épületet 1949-ben lebontották)
- 115 éve** (1896) adták át *Budapesten a Kúria (ma: Néprajzi Múzeum) épületét* (Hauszmann Alajos)
- Május 2. **756 éve** (1256) szentelték fel *Jákon a római katolikus templomot*
- Május 3. **217 éve** (1795) szentelték fel *Pápán a Nagytemplomot* (Fellner Jakab - Grossmann József)
- Május 4. **116 éve** (1896) adták át ünnepélyes keretek között, Ferencz József jelenlétében a *budapesti Múcsarnok* épületét (Schickedanz Albert)
- Május 5. **266 éve** (1746) szentelték fel *Debrecenben a Szt. Anna templomot*
- 100 éve** (1912) halt meg *Magyar Ede* építész, aki Szegeden és a Vajdaságban alkotott kiemelkedő jelentőségű szecessziós épületeket, pl. Szeged: Reök-palota, Kikinda: református templom
- Május 6. **75 éve** (1837) szentelték fel *Egerben a Bazilika* épületét (Hild József)
- 150 éve** (1862) helyezték el *Kecskeméten az evangélikus templom* (Ybl Miklós) alapkövét
- 111 éve** (1901) szentelték fel a *budapesti Rózsák terén a Szt. Erzsébet templomot* (Steindl Imre)
- Május 12. **225 éve** (1787) halt meg *Sigl Márton* budai építőmester, aki nagyon sok budai és környéki lakóházat, templomot (pl.: Törökbálint, Torbágy, stb.) épített
- 105 éve** (1907) nyitották meg ünnepélyesen a *Budapesti Zeneakadémia épületét* (Korb Flóris, Giergl Kálmán)
- 77 éve** (1935) halt meg *Faragó Ödön* belsőépítész, iparművész, aki sok egyéb között az Országháza belső kiképzésén is dolgozott
- Május 13. **452 éve** (1560) kezdték el *újraépíteni Erdélyben Besztercén az evangélikus (szász) templomot*
- Május 15. **280 éve** (1732) helyezték el *Zircen a Cisztercita Apátság* épületének alapkövét

- 197 éve** (1815) nyitották meg Pesten a mai *Deák-téren az Evangélikus iskolát*
- Május 16. **261 éve** (1751) helyezték el *Gyöngyösön az egykori jezsuita gimnázium* (Szt. Bertalan u. 11.) épületének alapkövét
- 117 éve** (1895) helyezték el nagy ünnepséggel a *Parlament kupolájának* (Steindl Imre) zárókövét
- Május 17. **170 éve** (1842) helyezték el a *budapesti Császár-fürdő bővítésének* (Hild József) alapkövét
- Május 18. **227 éve** (1785) helyezték el *Óbudán a mai Kálvin-közi református templom* épületének alapkövét
- 22 éve** (1990) adták át *Dömösön a hajdani prépostság helyreállított altemplomát* (H. Nándori Klára)
- Május 20. **100 éve** (1912) nyitották meg ünnepélyesen az újjáépített *budapesti Állat- és Növénykertet* (Kós Károly - Zrumeczky Dezső)
- Május 22. **170 éve** (1842) született *Bach Nándor* építész, festőművész, aki váci és környékbeli templomok belső megjelenését örökítette meg akvarelljeiben
- Május 24. **87 éve** (1925) avatták fel a *veszprémi Múzeum* épületét (Medgyaszay István)
- Május 28. **131 éve** (1881) fogadta el a Magyar Parlament az *1881. évi XXXIX.sz. Műemléki törvényt*
- Május 28. **150 éve** (1862) halt meg *id. Czigler Antal* építész, aki főleg Békés-, Bihar-, Arad megye területén alkotott lakóházakat, kastélyokat, templomokat, melyek közül talán legismertebb a békéscsabai evangélikus nagytemplom, vagy a gyulai ú.n. 100-éves cukrászda épülete
- Május 29. **75 éve** (1937) avatták fel ünnepi keretek között *Szegeden a Hősök-kapuját* (Pogány Móric)
- Május 31. **205 éve** 1807) helyezték el *Besenyőteleken az római katolikus templom* (Rábl Károly) alapkövét

Június

- Június 1. **267 éve** (1745) szentelte fel Esterházy püspök *Vácrátóton a római katolikus templomot*
- Június 2. **277 éve** (1735) helyezték el *Kalocsán a Székesegyház* épületének alapkövét
- Június 3. **261 éve** (1751) szentelték fel a *Bp. tabáni görögkeleti (szerb) templomot*, amit a II. világháborús sérülései miatt 1946-ban lebontottak
- 260 éve** (1752) szentelte fel Padányi Bíró Márton veszprémi püspök *Zircen a Cisztercita Apátság templomát*

- Június 6. **276 éve** (1736) halt meg *Hölbling János* budai városi építőmester, egyebek közt a budai Várnegyedben álló hajdani budai városháza alkotója
- Június 8. **161 éve** (1751) helyezték el *Sopronbánfalván a pálos kolostor templomtornyának* alapkövét
- Június 9. **205 éve** (1807) született *Pollack Ágoston* (Pollack Mihály fia) építész, céhmester, aki fővárosunk területén nagyon sok bérházat, középületet alkotott, melyek közül talán legismertebb a Rókus-kórház Rákóczi-úti szárnya
- 165 éve** (1847) született *Hauszmann Alajos* építészmérnök, egyetemi tanár, akadémikus, szakíró, a századforduló egyik legtöbbet foglalkoztatott tervezője, a budapesti New York palota, a BME központi épülete, stb. alkotója
- 105 éve** (1907) nyitották meg ünnepélyesen a *budapesti Mezőgazdasági Múzeum (Vajdahunyad vára) épületét* (Alpár Ignác)
- Június 10. **145 éve** (1867) született *Böhm Henrik* építészmérnök, aki Hegedüs Árminnal társulva nagyon sok bérpalotát, középületet (pl. Újpest: Városháza, budapesti Martinelli-tér: Török Bankház, Pöstyén: szálloda, szanatórium, stb.) alkotott
- Június 11. **180 éve** (1832) adták át ünnepélyesen a *pesti Redoute épületét* (Pollack Mihály)
- Június 13. **287 éve** (1725) szentelték fel *Kolozsvárott a jezsuita (majd piarista) templomot* (Christoph Tausch)
- 245 éve** (1767) született *id. Czigler Antal* építész, az építész-család legidősebb tagja, aki főleg Arad-, Békés- és Bihar-megyében sok lakóházat (pl. Gyulán a mai Százéves cukrászda épülete), kastélyt (pl. Szentés: Bolza-kastély), templomot alkotott
- 152 éve** (1860) helyezték el *Fadd-on* (Tolna megye) *a plébánia templom* épületének (Wagner János pesti építőmester) alapkövét
- Június 15. **115 éve** (1897) fejezték be *Kolozsvárott a Ferencz József Tudományegyetem* épületét (Alpár Ignác)
- Június 16. **172 éve** (1840) született *Schármár János*, a Sopronban és környékén alkotó építészmérnök, egyebek közt az Orsolyiták rendházának és templomának tervezője
- Június 17. **157 éve** (1855) született *Alpár Ignác* építészmérnök, kora talán legtöbbet foglalkoztatott s így meghatározó jelentőségű magyar építésze
- Június 18. **127 éve** (1885) helyezték el ünnepélyesen *Tatán a Városháza* alapkövét
- 75 éve** (1937) nyitották meg hivatalosan a *Budaörsi repülőtér forgalmi épületét* (Bierbauer Virgil, Králik László)
- Június 20. **116 éve** (1896) tartották meg *Budapest-Kőbányán a Szt. László templom* épületének (Lechner Ödön) faleyen ünnepélyét
- Június 22. **122 éve** (1890) született *Meczner Lajos* Ybl-díjas építészmérnök, műemléképületek helyreállítója
- 175 éve** (1837) kezdték el építeni a *Magyar Nemzeti Múzeum* épületét (Pollack Mihály)

25 éve (1987) halt meg *Dr. Dercsényi Dezső* Kossuth-, Herder- és Hild-díjas művészettörténész, aki egész életében a magyar műemlékvédelem valamely fontos területén töltött be vezető szerepet

- Június 23. **146 éve** (1866) halt meg *Clark Ádám*, a budai Alagút tervezője és megépítője
- Június 26. **267 éve** (1745) helyezték el a budai *Batthyány-téren a Szt. Anna templom* épületének (Hamon Kristóf, majd Nepauer Máté) alapkövét
- 247 éve** (1765) kezdték el építeni *Tatán a piarista rendház* épületét (Fellner Jakab)
- 126 éve** (1886) kezdték el építeni *Debrecenben a „Vizes-templomot”* (Pecz Samu)
- Június 27. **112 éve** (1900) szentelték fel *Budapest Kőbányán a Szt. László templomot* (Lechner Ödön)
- Június 28. **182 éve** (1830) helyezték el a *Ludoviceum (Ludovika Akadémia)* épületének (Pollack Mihály) alapkövét
- Június 29. **262 éve** (1750) helyezték el *Mesztegyőn (Békés megye) a római katolikus templom* alapkövét
- Június 30. **312 éve** (1700) helyezték el *Egerben a jezsuita (ma: cisztercita) templom* épületének (Pethő István jezsuita építész) alapkövét

<p>ICOMOS Híradó, a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei</p> <p>Szerkesztőség: H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Levél cím: H-1535 Budapest, Pf. 721. Telefon/fax: +36/1/212-76-15 E-mail: secretariat@icomos.hu Honlap: www.icomos.hu Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága Felelős kiadó: Dr. Nagy Gergely Szerkesztő: Keller Annamária HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott) HU ISSN 2062-4972 (Online)</p>	<p>Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén - ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumba, műemlékébe, romterületére - az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata <p>Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja: Kulturális Örökségvédelmi Hivatal</p>
--	---